Мамирбаєва Д.С.,
помічник судді Київського районного суду м. Одеси
https://orcid.org/0009-0001-3789-7734

УДК 342.9:351.74:005.963:341.24
DOI https://doi.org/10.32782/2663-5666.2025.3.16

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПІВ ДОБРОЧЕНОСТІ У МИТНІЙ СФЕРІ: ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Вступ. В сучасних умовах реформування митної служби України ефективність, прозорість та підвищення рівня доброчесності є ключовими векторами її розвитку. Митниця є одним із основних елементів системи функціонування держави в частині забезпечення національної безпеки, росту економіки країни, територіальної цілісності, захисту інтересів громадян та розвитку зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання, що в свою чергу характеризує цей орган виконавчої влади як такий, що формує імідж держави та впливає на міжнародні економічні відносини. Водночас, митниця в Україні, попри роки спроб її перебудови, залишається вразливою до корупційних ризиків, зокрема, на нашу думку, через недостатню дієвість наявних адміністративно-правових механізмів забезпечення доброчесності. Необхідність дотримання принципів доброчесності передбачена Антикорупційною стратегією 2021–2025, а саме: наслідування етичним стандартам, декларування посадових осіб митної служби, уникнення конфлікту інтересів та забезпечення прозорості прийняття рішень. Разом з цим, саме недостатня прозорість, надмірний обсяг дискреційних повноважень співробітників митниці та недосконала процедура адміністративного оскарження дій посадових осіб митних органів окреслені Стратегією як основні проблеми сьогодення на митній службі. При цьому, як вбачається з положень Антикорупційної стратегії 2021-2025, очікуваним стратегічним результатом є ефективний та прозорий механізм притягнення до відповідальності працівників митної служби [1]. Станом на теперішній час на практиці притягнення до відповідальності за порушення означених принципів доброчесності ускладнене правовими прогалинами та недосконалістю інструментів адміністративного впливу.

Аналіз досліджень та публікацій. Актуальність даного дослідження обумовлена теоретичною та практично значущістю питання адміністративно-правової відповідальності за порушення співробітниками митної служби принципів доброчесності. У науковій літературі дане питання та суміжні із ними проблеми досліджувалися О. Черкуновим, А. Цабекою, О. Ільченко, Р. та С. Гречанюками тощо. Водночас, з урахуванням того, що національна система адміністративно-правової відповідальності у сфері забезпечення доброчесності на митній службі перебуває на етапі свого формування, однак їй властиві суттєві недоліки, серед яких: нечіткість нормативного закріплення критеріїв доброчесності, проблематика розмежування видів можливої відповідальності за такі порушення співробітниками митної служби та недостатній рівень міжвідомчої інтеграції та координації у сфері контролю за дотриманням принципів доброчесності митниками, що, на нашу думку, потребує комплексного наукового осмислення та практичного вдосконалення.

Метою статті є з'ясування особливостей адміністративно-правової відповідальності посадових осіб митної служби за порушення принципів доброчесності, виявлення проблем вітчизняної практики та визначення напрямів її вдосконалення з урахуванням зарубіжного досвіду.

Проаналізовано нормативно-правові акти України, статистичні дані Державної митної служби України, практика НАЗК, а також підходи, які застосовуються у країнах ЄС (зокрема, Франції, Німеччині).

Виклад основного матеріалу. Доброчесність є ключовою категорією державної служби. Так, пунктом 5 статті 4 Закону України «Про державну службу» визначено, що державна служба здійснюється із дотриманням, у тому числі, принципу доброчесності, який полягає у спрямованності дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень [2]. К.О. Чеченко до поняття до-

брочесності відносить сукупність моральних чеснот, добросовісних намірів та внутрішньої переконаності дотримуватися закону й етичних норм в умовах реформування державної служби [3].

Положеннями ISO 37001:2016 Antibribery Management Systems визначено системний підхід до формування доброчесності. Даний стандарт спеціально присвячений боротьбі з корупцією та застосовується у забезпеченні доброчесності на митницях тих держав, що прагнуть відповідати вимогам міжнародної торгівлі та антикорупційним стандартам [4]. Відтак, доброчесність у митній службі можна конкретизувати за допомогою наступних етичних критеріїв:

– неупередженість посадових осіб митної служби при здійсненні митного контролю;

– прозорість декларування майнового стану співробітників митниці;

– дотримання етичних принципів у взаємодії з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності;

– недопущення конфлікту інтересів.

Затверджена Законом України «Про засади державної антикорупційної політики» від 20.06.2022 Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки встановлює, що доброчесність має стати основою діяльності митної служби. Окремо акцентовано увагу на необхідності створення умов для прозорої діяльності митних органів, зокрема, через декларування доброчесності, запровадження механізмів моніторингу способу життя та притягнення до відповідальності за порушення етичних стандартів [1].

Особливістю категорії доброчесності в рамках митної служби є її дуальна природа. Тобто, з одного боку вона становить собою сукупність етичних стандартів поведінки посадових осіб, які зводяться до дотримання неупередженості митниками при здійсненні митного контролю, а з іншого – є адміністративно-правовим імперативом, порушення якого є підставою для адміністративної, дисциплінарної чи кримінальної відповідальності. До дещо схожого висновку приходить Н. Корчак, яка стверджує, що доброчесність є вдало інтегрованими морально-правовим поняттям, що підлягає юридизації [5]. Вищевикладене дає підстави вважати, що доброчесність у митній службі є багатокомпонентною категорією, яка, як було встановлено, включає й етичні стандарти державної служби, й адміністративно-правову відповідальність у вигляді санкцій за її порушення. При цьому, слід зазначити, що відсутність точного визначення доброчесності в контексті митної служби призводить до труднощів у практичному застосуванні відповідальності за її порушення.

Закон України «Про запобігання корупції» є основним актом, який визначає загальні принципи доброчесності щодо декларування та моніторингу способу життя суб'єктів декларування (ст. ст. 46-47, 51-1-51-3, 51-4) [6].

Разом з тим, новелою для митної служби України стало ухвалення Кабінетом Міністрів України Постанови № 487 від 29.04.2025, що запроваджує щорічне обов'язкове проведення перевірки на доброчесність (шляхом подання відповідної декларації) та моніторингу способу життя посадових осіб митних органів [7]. Цей акт деталізує порядок декларування доброчесності, визначає механізм моніторингу способу життя митників, проте не встановлює відповідальність за недотримання таких вимог. При цьому, залежно від форми порушення така відповідальність передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним кодексом України.

Кодекс України про адміністративні правопорушення не містить прямого закріплення окремих складів за недоброчесну поведінку посадових осіб митної служби. Такі дії підпадають під адміністративні правопорушення, передбачені: ст. 172-4 КУпАП (порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності); ст. 172-5 КУпАП (порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків); ст. 172-6 КУпАП (порушення вимог фінансового контролю), зокрема щодо неподання або несвоєчасне подання декларації, подання завідомо недостовірних відомостей у декларації, порушення обов'язку повідомлять про суттєві зміни у майновому стані; ст. 172-7 КУпАП (порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів); ст. 172-8 КУпАП (незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень); ст. 172-9 КУпАП (невжиття заходів щодо протидії корупції); ст. 172-9-1 КУпАП (невжиття заходів щодо протидії корупції) [8]. Відповідальність за декларування недостовірної інформації (ст. 366-2 КК України) та незаконне збагачення (ст. 368-5 КК України) передбачена Кримінальним кодексом України [9].

Водночас, наразі жоден з діючих нормативно-правових актів не містить окремого конкретного складу правопорушення за недоброчесну поведінку та й санкцій за її вчинення, що, зазвичай, зводяться до вузького обсягу дії дисци-

плінарних заходів у вигляді усного зауваження або догани. Таким чином, приходимо до переконання, що станом на теперішній час існують прогалини у регулюванні відповідальності за порушення стандартів доброчесності. Вказане, на нашу думку зумовлене, у тому числі й тим, що наразі питання забезпечення доброчесності, зокрема у митній службі, хоча й визнається пріоритетним в теорії, проте на практиці здійснюється недостатній контроль за дотриманням принципів доброчесності та продовжує існувати широка дискреція у посадових осіб митниці.

Адміністративно-правова відповідальність в Україні лише частково виконує роль інструменту забезпечення доброчесності у митниці, проте, як бачимо, законодавча база є фрагментарною та недостатньо ефективною. Навіть попри наявність базових норм, кількість випадків адміністративного переслідування залишається низькою. Наприклад, згідно відомостей, викладених у аналітичних звітах НАЗК, зокрема за І півріччя 2025 року, упродовж 6 місяців 2025 року НАЗК склало 7 протоколів про адміністративні правопорушення щодо 7 осіб. Більшість із них (4 протоколи) стосувалися порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП). По одному протоколу складено за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами посад (ст. 172-4 КУпАП), порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172-5 КУпАП) та невиконання законних вимог НАЗК (ст. 188-46 КУпАП) [10]. Слід зауважити, як вбачається, означені 7 протоколів складені відносно суддів, народних депутатів та інших посадовців. Тобто, відсутні дані, що під категорією «інші посадовці» конкретно мається на увазі посадові особи митних органів. З огляду на що можна припустити, що незначна фіксація порушень доброчесності у митній сфері свідчить не про її низький рівень, а про недосконаліть механізмів моніторингу, реагування та залучення НАЗК до перевірок у митній службі. Зокрема, яскравим прикладом наведеного є значна кількість публікацій у ЗМІ, у тому числі, інформаційних повідомленнях, поширених телеграм-каналами, у яких нерідко зустрічаються відомості також про можливі адміністративні правопорушення, до яких можуть бути причетні працівники митниці, що на нашу думку, додатково може свідчити про підвищений суспільний інтерес до вказаної сфери.

Відомчий ізоляціонізм – є також однією з проблем у забезпеченні ефективної адміністративно-правової відповідальності у сфері доброчесності на митній службі. Він полягає у відсутності належної координації між Національним агентством з питань запобігання корупції, Державною митною службою України, її внутрішніми дисциплінарними комітетами, а також Управлінням з питань запобігання та виявлення корупції ДМС України. Уповноважений антикорупційний підрозділ в структурі Державної митної служби України – це Управління з питань запобігання та виявлення корупції, у територіальних органах – уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з питань виявлення та запобігання корупції, метою якого є попередження та виявлення корупції [11]. Відповідно до ч. 1 ст. 572-3 МК України, дисциплінарний комітет утворюється з метою сприяння митним органам в організації проведення перевірки посадових осіб митних органів на доброчесність та моніторингу способу життя. Крім того, дисциплінарний комітет є квазісуб'єктним, оскільки до якого складу входять як і посадові особи митних органів, так і особи, визначені міжнародними та іноземними організаціями та Радою бізнес-омбудсмена [12]. Перше відомство, будучи контрольованим та координаційним в межах ДМС України, зумовлює існування ризику упередженості на етапі виявлення проявів недоброчесності. Диспропорція між виявленням порушення та притягнення винних у його вчиненні до відповідальності часто викликана відсутністю чіткої інтеграції між такими органами та відповідно знижує ефективність забезпечення доброчесності на митній службі.

Наявність централізованого електронного реєстру щодо виявлених фактів порушення принципів доброчесності посадовими особами сприяло б підвищенню рівня ефективності системи відповідальності. Збереження у відомчих архівах відомостей щодо дисциплінарних стягнень, застосованих внаслідок порушення принципів доброчесності, унеможливлюють доступ інших органів (наприклад, НАЗК чи НАБУ), що в свою чергу, унеможливлює формування повної картини при можливому повторному працевлаштуванні осіб, які були звільнені за порушення доброчесності у інші підрозділи митної служби або інші органи.

Тож, на наше переконання, саме інтегрований підхід, де контролюючі, дисциплінарні органи та кадрові підрозділи функціонують у тісній взаємодії, забезпечує не лише виявлення правопорушень принципів доброчесності, а й невідворотність відповідальності. Наразі у

вітчизняній митній службі означеного не досягнуто або існують суттєві прогалини, що в свою чергу знижує результативність заходів, спрямованих на забезпечення доброчесності.

Досвід Франції демонструє успішне функціонування органу, який, у тому числі, є відповідальним за забезпечення доброчесності у митній сфері, у симбіозі з іншими державними органами з метою дотримання етичних стандартів. Так, Генеральна дирекція митниці та податків (The Directorate-General of Customs and Indirect Taxes) здійснює контроль за діяльністю митних органів, проводить внутрішні розслідування та активно взаємодіє з іншими державними органами з метою забезпечення дотримання відповідних етичних стандартів у митній сфері [13]. До повноважень Генеральної дирекції митниці та податків, окрім проведення відповідних розслідувань, також відноситься ініціювання дисциплінарних проваджень відносно співробітників митних органів за порушення відповідних правил доброчесності. В свою чергу, Французьке антикорупційне агентство здійснює вузькоспеціальний нагляд за даною категорією державних службовців, а саме за виконанням ними вимог щодо запобігання корупції [14].

У Німеччині основним органом, що відповідає за забезпечення доброчесності на митній службі є Центральне управління кримінальних розслідувань митної служби Федеративної Республіки Німеччина (Zollkriminalamt (ZKA), в рамках якого діють підрозділи комплаєнсу. До повноважень вказаних підроздлів (Compliance Units) входить: 1) здійснення контролю дотримання етичних та правових норм співробітниками митної служби; 2) проведення регулярний внутрішніх аудитів та перевірок; 3) управління системою захисту викривачів, що дають змогу анонімно повідомляти про порушення [15].

Слід зауважити, що у правових системах Франції та Німеччини відстежуються спільна тенденція щодо кваліфікації правопорушень, пов'язаних із недотриманням стандартів доброчесності у митній службі, в основному не як адміністративних деліктів, а як дисциплінарних проступків або кримінальних злочинів. Такий підхід, у тому числі, обумовлений прагненням забезпечити високу ефективність антикорупційної політики в державі. Таким чином, дисциплінарна відповідальність у митній системи Франції та Німеччини виступає одним із ключових механізмів реагування на порушення норм службової етики та професійної поведінки митників. Наприклад, у разі, коли дії співробітників митної служби свідчать про порушення принципів доброчесності (недотримання обмежень щодо конфлікту інтересів, невиконання обов'язку декларування подарунків, порушення правил сумісництва тощо) застосовуються заходи дисциплінарного характеру у вигляді попередження, догана, тимчасове відсторонення від виконання обов'язків або звільнення з посади [16; 17]. Хоча й, на нашу думку, означені заходи мають чітке адміністративно-правове підґрунтя, проте формально не визначаються як адміністративна відповідальність у вузькому сенсі, притаманному українській системі права. Що ж стосується порушень принципів доброчесності, які пов'язані саме з корупційними проявами, зокрема, хабарництвом, зловживанням службовим становищем, незаконним збагаченням тощо, – такі дії митників належать до кримінальної юрисдикції та відповідно відносно винних осіб застосовуються санкції у вигляді штрафів, позбавлення права обіймати посаду, а також покарання у вигляді позбавлення волі [18; 19].

Таким чином, приходимо до переконання, що адміністративна відповідальність за порушення принципів доброчесності у тому вигляді, в якому вона існує в Україні, на даний час не має системного впливу на забезпечення доброчесності у митній сфері, що і відрізняє її від європейських моделей на прикладі Франції та Німеччини. Адміністративні санкції здебільшого застосовуються відносно юридичних осіб або суб'єктів господарювання, в той час, як вже зазначалося, для посадових осіб митної служби переважають дисциплінарні та кримінально-правові механізми. Таким чином, ключовою відмінністю між вітчизняною та європейською системою (на прикладі Франції та Німеччини) є те, що в Україні передбачено три види відповідальності за порушення принципів доброчесності – дисциплінарна, адміністративно-правова та кримінально-правова, натомість зарубіжна модель демонструє, що відповідальність за аналогічні порушення класифікується на дисциплінарну та кримінально-правову у відповідності до рівня суспільної небезпеки. Такий підхід забезпечує більш сувору та невідворотну силу покарання у випадках тяжких зловживань у сфері доброчесності, при цьому, залишає гнучкий інструментарій внутрішнього контролю для виявлення менш серйозних порушень.

Висновки. Національна система адміністративно-правової відповідальності за порушення принципів доброчесності у митній службі пе-

ребуває на етапі формування та, на наше переконання, потребує системного вдосконалення. Аналіз чинного законодавства свідчить про існування ряду прогалин, які стосуються, зокрема: фрагментарності правового регулювання адміністративно-правової відповідальності за порушення принципів доброчесності у митній сфері; відсутності прозорості дисциплінарних процедур; недостатньої інтеграції між відомчими органами та НАЗК; відсутності єдиного електронного реєстру порушень доброчесності. Міжнародний досвід, проаналізований у статті, демонструє успішність моделі, де внутрішній контроль поєднується із зовнішньою перевіркою, а також ефективністю застосування санкцій за порушення доброчесності у вигляді дисциплінарних стягнень або кримінальних покарань, що в свою чергу, також слугує превентивним заходом щодо означеного виду порушень у митній сфері. Водночас, на нашу думку, перспективним напрямом для України є реформування адміністративно-правової відповідальності у вигляді проміжної ланки між дисциплінарними заходами та кримінальними санкціями. При цьому, задання адміністративно-правової відповідальності у національній системі не повинно полягати у дублюванні дисциплінарних стягнень, а, навпаки, доповнювати, шляхом встановлення юридичних наслідків за порушення стандартів доброчесності, що в свою чергу, виходять за межі внутрішньо-службового контролю, але не досягають рівня кримінальної протиправності. Такий підхід дозволяє сформувати цілісну трирівневу систему юридичної відповідальності в Україні, яка за ефективністю може бути наближена до європейських моделей, незважаючи на те, що в країнах Європейського Союзу (зокрема, Франції та Німеччині) переважає дволанкова система – дисциплінарна та кримінальна. Вважаємо, що за умови належного реформування та системної реалізації адміністративно-правового інструментарію можливим є посилення превентивного потенціалу юридичної відповідальності у сфері забезпечення доброчесності на митній службі України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про засади антикорупційної політики на 2022-2025 роки : Закон України від 20.06.2022, № 2322-IX.
2. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015, № 889-VIII : станом на 01.04.2025.
3. Чеченко К. О. Принцип доброчесності державної служби: етимологія та генеза морально-етичної норми. *Київський часопис права*. 2022. С. 143–151.
4. International Organization for Standardization. ISO 37001:2016 Anti-bribery Management Systems – Requirements with Guidance for Use. – Geneva: ISO, 2016.
5. Корчак Н. Доброчесність як інструмент розвитку правосвідомості публічних службовців в умовах реформування державної служби. *Аспекти публічного управління*. 2023. Т. 11 (4). С. 82–88.
6. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014, № 1700-VII : станом на 17.07.2025.
7. Деякі питання проведення перевірки на доброчесність та моніторингу способу життя посадових осіб митних органів : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2025, № 487.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення : від 07.12.1984, № 80731-X : станом на 17.07.2025.
9. Кримінальний кодекс України : від 05.08.2025, № 2341-III : станом на 17.07.2025.
10. НАЗК виявило порушення у сфері конфлікту інтересів на 290 млн грн – результати за перше півріччя 2025 року. *Національне агентство з питань запобігання корупції. Всі новини.* 25.07.2025. URL: https://nazk.gov.ua/uk/novyny/nazk-vyyavylo-porushen-u-sferi-konfliktu-interesiv-na-290-mln-grn-rezultaty-za-pershe-pivrichchya-2025-roku/ (дата звернення: 03.08.2025).
11. Запобігання корупції. *Державна митна служба України. Про управління.* URL: https://customs.gov.ua/zapobigannia-proiavam-koruptsiyi-1#:~:text=Уповноваженим%20антикорупційним%20підрозділом%20у%20структурі,питань%20запобігання%20та%20виявлення%20корупції (дата звернення: 05.08.2025).
12. Митний Кодекс України : від 13.03.2012, № 4495-VI : станом на 04.07.2025.
13. DIRECTORATE-GENERAL OF CUSTOMS AND INDIRECT TAXES. Necessary refocusing. *Cour do competes.* 24.09.2020. : веб-сайт. URL: https://www.ccomptes.fr/sites/default/files/2021-01/20200924-press-release-Directorate-general-of-customs-and-indirect-taxes.pdf (Last accessed: 19.09.2025).
14. About Us. *Agence française anticorruption. : веб-сайт. URL: https://www.agence-francaise-anticorruption.gouv.fr/en/lagence* (Last accessed: 19.09.2025).
15. Zollkriminalamt. *Aufgaben und Struktur* : веб-сайт. URL: https://www.zoll.de/DE/Fachthemen/Zollkriminalamt/zollkriminalamt_node.html (Last accessed: 02.05.2025).
16. Code général de la fonction publique : Loi n° 2021-1837 du 22 décembre 2021. – Paris : Journal officiel de la République française, 2021. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000044177588 (Last accessed: 25.09.2025).
17. Bundesdisziplinargesetz (BDG) vom 9. Juli 2001 (BGBl. I S. 1510), zuletzt geändert durch Artikel 10 des Gesetzes vom 8. Oktober 2023 (BGBl. I Nr. 271). – Bonn : Bundesgesetzblatt, 2001. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/bdg (Last accessed: 25.09.2025).

18. Code pénal : Loi n° 92-684 du 22 juillet 1992. – Paris : Journal officiel de la République française, 1992. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006070719 (Last accessed: 25.09.2025).

19. Strafgesetzbuch (StGB) in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), zuletzt geändert durch Artikel 6 des Gesetzes vom 17. Juli 2023 (BGBl. I Nr. 203). – Bonn : Bundesgesetzblatt, 1998. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/stgb (Last accessed: 25.09.2025).

Мамирбаєва Д.С. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПІВ ДОБРОЧЕНОСТІ У МИТНІЙ СФЕРІ: ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У даній статті здійснено комплексний аналіз системи адміністративно-правової відповідальності за порушення принципів доброчесності у митній сфері України. Виокремлено ключові проблеми, а саме: фрагментарність правового регулювання адміністративно-правової відповідальності за порушення принципів доброчесності співробітниками митної служби, відсутність єдиних стандартів доброчесності у національній системі, закріплених лише частково в різних нормативно-правових актах; непрозорість дисциплінарних процедур; недостатня взаємодія Державної митної служби, Національного агентства з питань запобігання корупції та дисциплінарних комісій; відсутність єдиного електронного реєстру порушень доброчесності. На основі порівняльно-правового дослідження практики Франції та Німеччини встановлено, що міжнародний досвід ґрунтується на більш суворій моделі відповідальності, де переважають дисциплінарні стягнення та кримінально-правові санкції. Це забезпечує більш високий рівень системи відповідальності та унеможливлює уникнення покарання за порушення стандартів доброчесності. У вітчизняній практиці, навпаки, наразі відсутні уніфіковані підходи, що призводить до фрагментарності правозастосування та відомчого ізоляціонізму. Науково обґрунтовано необхідність формування єдиних стандартів доброчесності для митної служби, створення електронного реєстру порушень, а також запровадження інтегрованих процедур взаємодії між Державною митною службою України та Національного агентства з питань запобігання корупції. Вказані пропозиції адаптовані до кращих європейських практик, а також спрямовані на підвищення прозорості та дієвості механізмів адміністративної відповідальності, що в перспективі сприятиме зміцненню доброчесності у митній сфері України.

Ключові слова: доброчесність, митна служба, запобігання корупції, адміністративно-правова відповідальність, вітчизняна та міжнародний досвід, Німеччина, Франція.

Mamyrbaieva D.S. ADMINISTRATIVE AND LEGAL LIABILITY FOR VIOLATION OF PRINCIPLES OF INTEGRITY IN THE CUSTOMS SPHERE: DOMESTIC PRACTICE AND WAYS OF IMPROVEMENT

This article provides a comprehensive analysis of the system of administrative and legal liability for violation of the principles of integrity in the customs sphere of Ukraine. Key problems are identified, namely: fragmentation of legal regulation of administrative and legal liability for violation of the principles of integrity by customs service employees, the absence of unified standards of integrity in the national system, enshrined only partially in various regulatory legal acts; opacity of disciplinary procedures; insufficient interaction between the State Customs Service, the National Agency for Corruption Prevention and disciplinary commissions; lack of a unified electronic register of integrity violations. Based on a comparative legal study of the practice of France and Germany, it was established that international experience is based on a stricter model of liability, where disciplinary sanctions and criminal sanctions prevail. This provides a higher level of the liability system and makes it impossible to avoid punishment for violating integrity standards. In domestic practice, on the contrary, there are currently no unified approaches, which leads to fragmentation of law enforcement and departmental isolationism. The need to form unified integrity standards for the customs service, create an electronic register of violations, as well as introduce integrated interaction procedures between the State Customs Service of Ukraine and the National Agency for the Prevention of Corruption is scientifically substantiated. The above proposals are adapted to best European practices, and are also aimed at increasing the transparency and effectiveness of administrative liability mechanisms, which in the future will contribute to strengthening integrity in the customs sector of Ukraine.

Key words: integrity, customs service, prevention of corruption, administrative and legal responsibility, domestic and international experience, Germany, France.

Дата надходження статті: 30.09.2025
Дата прийняття статті: 15.10.2025
Опубліковано: 04.12.2025